

Maheköögiviljade kasvatamine kasvihuones: üldised põhimõtted

Priit Põldma

08. september, 2016
Pärnumaa

Päevakava

- ✓ Mahepõllumajanduse seadus - kasvihuone
- ✓ Katmikaiandus Eestis
- ✓ Kasvuhoone tüübid
- ✓ Maheväetised, Taimekaitse, biotõrje, jms

Kasvatustehnoloogiad

- ✓ Kurk
- ✓ Tomat
- ✓ Salatid

Mahepõllumajanduse seadus - kasvihuone

- ✓ Mahepõllumajanduse seadus - RT I 2006, 43, 327
  - ✓ jõustumine 01.01.2007
- ✓ PM määrus: Mahepõllumajandusliku tootmise nõuded
  - ✓ RTL 2009, 20, 253; jõustumine 01.03.2009
- ✓ Ei käsitle otseselt tootmist kasvihuones
- ✓ EK määrus nr 889/2008 → üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses mahepõllumajandusliku tootmise, märgistamise ja kontrolliga.
- ✓ 1. LISA lubatud väetised; 2. LISA lubatud pestitsiidid

Katmikaiandus Eestis

Kogupindala: 243 ha

sh tootmiskasvuhooneid 100 ha

sh aastaringses kasutuses (vähemalt 10 k) 12 ha

Katmikkuuurid maheregistris

	2011	2012	2013	2014	2015
Pindala, ha	0,97	1,06	0,85	1,18	1,07
sh üleminekuajal, ha	0,32	0,2	0,06	0,1	0,09

Aastaringne tootmine: ???

2015: 37 tootjat
(289m²/tootja)

Tootmine mahekasvuhoones

- Enamasti avamaa köögivili + kasvihuone
- Tihti mitu kultuuri samas kasvihuones
- Kasvatatakse mullas
- Mõnel üksikul tootjal konteinerites (potid, kotid)

Kasvatatavad kultuurid

1. Tomat (erinevad tüübid)
2. Kurk
3. Magus pipar
4. Salatid
5. Till, basiilik jt maitserohelised
6. Melon
7. Viinamarjad (3 kasvatajat)

Kasvuhoone tüübid

- Enamasti kilekattega tunnelkasvuhooned
- 2 x kilekattega või PVC kattega
- Klaaskasvuhoone ??

Kasvuhoonete liigitus erinevate tunnuste järgi

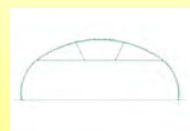
- Varem laiad plokkkasvuhooned
- Nüüd nn Venlo tüüpi

Kasvuhoonete liigitus erinevate tunnuste järgi

- Tunnel kasvukooned (high tunnel, walk-in tunnel)

<http://www.cmf-groupe.com>

Tunnel

Gooti tunnel (Gothic tunnel)

(Gothic Spid Greenhouse)

Uus Kongo Talu
Harjumaa

Kasvuhoonete liigitus erinevate tunnuste järgi

- Tunnel kasvukooned (low tunnel, high tunnel, walk-in tunnel)

Luxveg OÜ
Tartumaa

24.veebruar 2010

13.märts 2010

Väetised, taimekaitse, biotõrje

Kaubanduslikud väetised

- ✓ Baltic Agro - <http://www.balticagro.ee/mahe>
- ✓ Horticom - <http://horticom.ee/kategooriad/mahekasvatus/>
- ✓ Agripartner - <http://agripartner.ee/tootekategooria/mahevaetised/>
- ✓ Dimedium - <https://www.dimedium.ee/>
- ✓ jt.

<http://www.balticagro.ee/mahe>

<http://horticom.ee/kategooriad/mahekasvatus/>

<http://agripartner.ee/tootekategooria/mahevaetised/>

Monterra Malt 5-1-5

MEMON

- ✓ Hollandi firma MEMON (www.memon.nl)
- ✓ Monterra 5-1-5
- ✓ Maaletooja: Baltic Agro

Element	Value	Unit
Dry matter	90	[%]
Organic matter	73	[%]
Nitrogen (N) total	5,0	[%]
Nitrogen organic	4,4	[%]
Phosphorus (P2O5) total	1,0	[%]
Potassium (K2O)	5,0	[%]
Calcium (CaO)	1,5	[%]
Magnesium (MgO)	0,3	[%]
Sodium (Na2O)	0,9	[%]
Boron (B)	<0,1	[%]
Cobalt (Co)	<0,1	[%]
Iron (Fe)	<0,1	[%]
Manganese (Mn)	<0,1	[%]
Molybdenum (Mo)	<0,1	[%]
Arsenic (As)	<0,0	[mg/kg ds]
Cadmium (Cd)	<0,3	[mg/kg ds]
Chromium (Cr)	<10	[mg/kg ds]
Copper (Cu)	20	[mg/kg ds]
Quackilver (Hg)	<0,05	[mg/kg ds]
Nickel (Ni)	5,7	[mg/kg ds]
Lead (Pb)	<5,0	[mg/kg ds]
Zinc (Zn)	58	[mg/kg ds]
pH (water)	ca. 5,7	
C/N	6,4	

Beckhorn

Profidünger Haarmehl-Pellets 25 kg

29,70 EUR / Stück

Beckhorn Qualität Dünger

sehr gut

- ✓ Saksa firma Beckhorn (www.beckhorn.de)
- ✓ Karvajahu pelletid (Haarmehl pellets)
- ✓ N 14%, P₂O₅ 1%, K₂O 0,2%, MgO 0,1%
- ✓ Maaletooja: Selteret

Biostimulaatorid

Bakterid, seened (mükoriisa), vetikad, humiained, aminohapped, jpm.

- ✓ Effektiivsed mikroorganismid - EM
- ✓ Merevetika ekstrakt
- ✓ Raskila (vermihuumus)
- ✓ Delfan Plus
- ✓ Fylloton
- ✓ Rhizocell (*Bacillus* + pärmiseened)
- ✓ jne.

Rhizocell®

Taimekaitsevahendid

TKV - peavad olema PMA registris

- ✓ Neemazal T/S - asadiraktiin A 10.6 g/l
- ✓ Mycostop - *Streptomyces griseoviridis*
- ✓ Prestop, Prestop Mix - *Cliocladium catenulatum*
- ✓ ClioMix - *Cliocladium*

EI OLE REGISTRIS!!

- XenTari - *Bacillus thuringiensis*

Katmikkultuuride kahjurid

Lestad

Punane kedriklest
(*Tetranychus urticae*)

munad

lestad

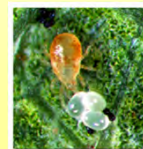
- Talvituvad viljastatud emaslestad taimejäänustel, mullas
- Munevad lehtede alumisele küljele
- Toituvad lehtedel imedes taimemahla
- Kahjustavad nii vastsed kui valmikud
- Kahjustuse tagajärjel muutuvad lehed hõbedaseks, hiljem kuivavad
- Lestade koloonia on kaetud võrgendiga
- Eelistavad sooja ja kuiva
- Liiguvad vanematelt lehtedelt noorematele
- Punase kedriklesta viljastatud emased on punased
- Katmiklal arenevad aastaringelt (uus põlvkond ~ 20 päevaga)

Lestade tõrje

- Pritsida soolikarohu, küüslaugu, kõrvenõgese või koirohu tõmmisega
- NeemAzal-T/S
- Terve paljundusmaterjal
- Palavate päiksepaisteliste ilmadega suurendada kasvuhoones õhuniiskust(75-80%) ja intensiivselt ventileerida
- Röövtoiduline lutikas – Orius
- Röövlest (20 - 30 isendit m² kohta)
- Tugeva juurelesta kahjustuse korral sibulad hävitada

Röövlutikas

Röövlest

Kasvuhoonekarilane (*Trialeurodes vaporariorum*)

- Valmikud kollaka keha ja valgete tiibadega putukad
- Vastsed kahvatu-rohelised ja muutuvad liikumatuks peale esimest kestumist
- Munevad lehe alumisele küljele (10-20 muna) eelistades noori lehti
- Imevad taimede lehti, lehele tekivad kollased laigud ja need känguvad ning varisevad
- Lehtedele eritatakse mesikastet, kus hakkavad arenema saprofüütseened
- Aastas mitu põlvkonda (8-12)
- Paljunemist soosib kuiv õhk ja kõrge temp.
- Kahjustab katmikalal erinevaid kultuure (tomat, kurk, paprika, lilled jt.)

Tõrje

- Parasitoid – enkarsia (10 isendit 1m²)
- Kollane liimpüünis
- Pritsida soolikarohu, koirohu, har. raudrohu või papli tõmmisega
- Neem Azal-T/S, Neko

Encarsia formosa

Kasvuhoonekarilane (*Trialeurodes vaporariorum*)

munad

pupaarium

valmikud ja vastsed

kasvuhoonekarilase kahjustus

Ripslased

tubakaripslane (*Thrips tabaci*)

kalifornia ripslane (*Frankliniella occidentalis*)

kasvuhoone ripslane (*Heliethrips haemorrhoidalis*)

- Valmikud helekollaka kuni pruunika saleda poolikujulise kehaga
- Vastsed valmiku sarnased, ainult ilma tiibadeta
- Munevad lehekudedesse või õielehtede vahele (10-20 muna), munad valged ja neerukujulised
- Imevad taimede lehti, õisi ja varsid
- Õiepungad ei avane, võrsed deformeeruvad, lehtedel hõbedased laigud
- Talvituvad valmiku või vastestaadiumis mullapinna ülemises kihis, kasvuhooneripslane talvitub munadena igihaljaste taimede lehtedes
- Kasvuhoones areneb aastaringiselt

Ripslased

- Kahjustab katmikalal erinevaid kultuure (lilled, kurk, tomat)
- Paljunemist soodustab kuiv õhk ja kõrge temperatuur (22°C)

Ripslaste tõrje

- Sinine liimpüünis
- Alandada temperatuuri (16-18°C) ja suurendada õhuniiskust
- Röövtoiduline lest – Amba
- Röövtoiduline lutikas - Orius
- Pritsida soolikarohu, küüslaugu, kõrvenõgese või hariliku männi tõmmisega
- NeemAzal-T/S, Neko

kahjustus

Lehetäid

Tiklid

- Talvituvad munana
- Nii vastsed kui valmikud imevad lehtedest mahla – lehtedele tekivad heledad laigud, võrsed väänduvad
- Siirutavad viirushaigusi
- Suhkrurikkal jäägil e. mesinestel arenevad saprofüütseened ja taimed kattuvad tahmase kihiga
- Kasvuhoones ühe põlvkonna areng ~ 10 päeva
- Aastas mitu põlvkonda

Leinasäased

- Säased lendlevad märtsis-aprillis
- Munevad kogumikena mulda või taimede varrelõhedesse
- Vastsed (vaglad) toituvad orgaanilistest jäätmetest, kuid võivad kahjustada ka elusaid taimi tungides taime juurtesse ja idudesse
- Nukkuvad mullas
- Katmikalal mitu põlvkonda aastas

Leinasääskede tõrje

- Kollane liimpüünis
- Kasvusubstraadi vahetus

vastsed

Biotõrje

Kahjustajate paljundatud looduslike vaenlaste
kahjustuskolletesse viimine

Biobest (BE) - Baltic Agro

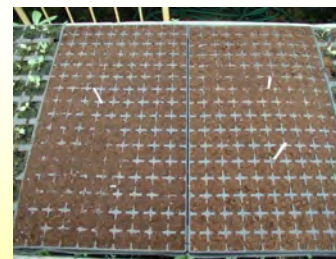
<http://www.balticagro.ee/mahe/taimekaitse/kasurid/>

Koppert (NL) - Horticom

<http://horticom.ee/kategooriad/mahekasvatus/>

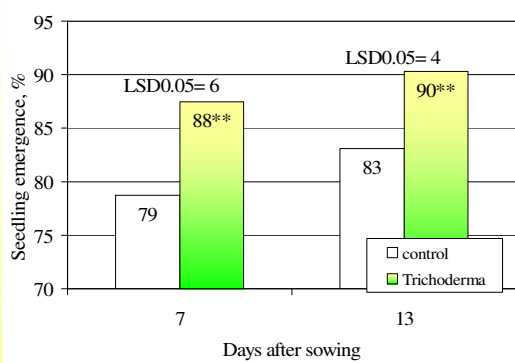
SALATIKATSED - Metoodika

- ✓ Lehtsalat **Grand Rapids**
- ✓ Külv 160 avaga kassetti
- ✓ Kontroll
- ✓ *Trichoderma*-nakatatud

- ✓ Salat kasvas 21 päeva ja siis hinnati taimede kasvu ja arengut lehtede ja juurte morfoloogiliste näitajate kaudu.

Tulemused - tärkamise %

Tärkamine 7 ja 13 päeva peale külvi

Trichoderma mõju juurte arengule

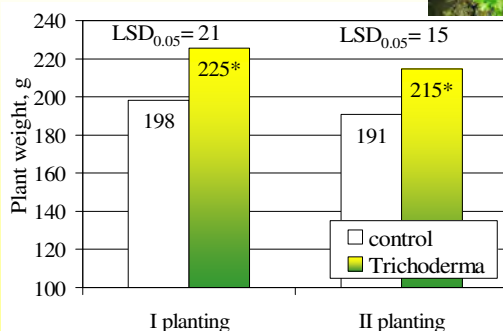
Töötlus	Juured		
	Kogupikkus , cm	Pindala, cm ²	Keskmine diam., mm
Kontroll	259	34.8	0.42
T6-RC	371***	43.7***	0.37*

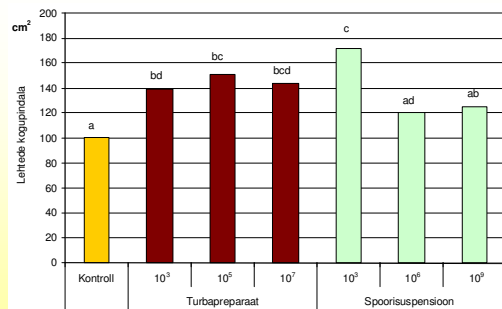
Kontroll

Trichoderma

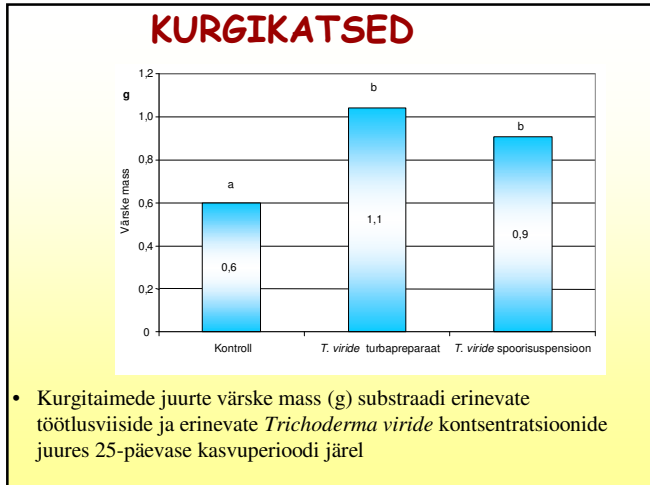
Tulemused - saagikus

KURGIKATSED

- Kurgitaimede kõikide lehtede pindala (cm²) substraadi erinevate töötlusviiside ja erinevate *Trichoderma viride* kontsentratsioonide juures kokku pärast 25-päevast kasvuperioodi.

Frank de Konig

- Asukoht: Brielle
- 7 ha kasvuhooneid
  - Sh. 2 ha difuusse klaasiga
- Kobartomat, kirsstomat, paprika, (kurk)
- Külvikord: tomat, paprika, (kurk)

Frank de Konig

- Tomat
- Läbi proovitud 200 sorti
- Ostab poogitud taime
- Saagikus max 50 kg/m²
- Istutatakse: jaanuar 1.näd.
- Tihedus: ca 3,5 vart/m²
- Saagikande algus: 15.märts
- Latv maha: oktoobri algul
- Lõpp: 10.november

Greenhouse BiJo

- Asukoht: Gravenzande
- 8 ha salatikultuure (aastaringne)
- 2,5 ha kurk, tomat, paprika (jaan.-nov.)
- Innovatiivne energiasäästu süsteem

Greenhouse BiJo

Salatid:

- Väetamine: kompost+Monterra
- Probleemiks umbrohud - aurutamine

Tomat, jm:

- 100 t/ha komposti (ca 5 cm kiht)
- Vajadusel mikroelemendid
- Külvikord: tomat, kurk, tomat, paprika

Täna kuulamast!

Kontaktid:

- Priit Põldma
- ppoldma@gmail.com
- 50 66882

Eesti Maaülikool
 Estonian University of Life Sciences